

Opioider

AF: LAUST TOFT RASMUSSEN
OG STINE FABRICIUS

Hvad er opioider?

Opioider er en fælles betegnelse for stoffer, der virker smertestillende via μ -receptorer, der findes overalt i kroppen. En undergruppe af opioider er opiater, der er naturligt forekommende alkaloider, som udvindes fra opiumsvalmuen. Traditionelt har man haft inddelt opioider i højpotente opioider (fx morfin) og lavpotente opioider (fx tramadol) på baggrund af deres affinitet til μ -receptoren. Klinisk giver denne inddeling dog ikke mening, fordi tramadols aktive metabolit har høj affinitet for receptoren. Derfor skelner man ikke længere mellem svage og stærke opioider – alle er stærke smertestillende og afhængigheds-skabende.

En gammel klassiker

Morfin udvindes fra opiumsvalmuen og blev som det første naturstof isoleret i ren form i 1806. Mere end 200 år efter isoleringen er morfin fortsat referencestoffet blandt opioider. I slutningen af 1800-tallet kom det dengang nye opiumderivat, heroin (diacetylmorfin), på markedet. Det virkede dobbelt så kraftigt som morfin og et salgsargument var, at det i modsætning til morfin ikke var vanedannende. Dengang vidste man ikke, at diacetylmorfin i kroppen omdannes til morfin.

Forbruget falder

Undersøgelser fra Sundhedsdatastyrelsen og Lægemiddelstyrelsen fra 2020 viser, at den samlede mængde solgte opioider i Danmark er faldet med godt 20 % over de seneste fire år. Undersøgelserne viser blandt andet også, at siden 2015 er det samlede mængdeforbrug af opioider også faldet med godt 20 %, mens antallet af brugere er faldet med 9 % til 441.000 brugere i 2019.

Lægerne var stofmisbrugere

I 1870'erne begyndte brugen af morfin at blive et problem for samfundets højere sociale lag. Diagnosen var morfinisme. Således angiver europæiske studier af stofmisbrug, at op mod 40 % af lægestanden dengang var afhængige, og lægerne var dermed blandt de største grupper af stofmisbrugere i den vestlige verden i slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet.

USA's opioidkrise

USA er blandt de lande, der i dag har de største udfordringer med opioidafhængighed. I 2020 døde i gennemsnit 44 amerikanere om dagen fra receptopioid-relaterede overdoser. Det svarer til knap to personer i timen. En af de store aktører i epidemien er medicinal-selskabet Purdue Pharma. Selskabet lancerede i 1990'erne deres opioidprodukt OxyContin med en aggressiv markedsføring. I 2020 erklærede firmaet sig skyldig i at bidrage til den amerikanske opioidkrise og skulle betale godt og vel 50 mia. kr. i bøder og erstatninger.

